

Een dag met veel gezichten

9 november in Berlijn

Columns - 18 november 2019 - Auteur: Redactie Duitslandweb

We laten in onze dossier '30 jaar na de Muur' veel Duitsers en Nederlanders aan het woord over hun herinneringen aan de vreedzame revolutie van 1989. Maar hoe beleef je dit jubileum als je de gebeurtenissen alleen uit de geschiedenisboeken kent? Lisa Takken studeert Duitslandstudies aan de Universiteit van Amsterdam. Ze was vorig weekend in Berlijn en vierde mee. Voor Duitslandweb schreef ze haar indrukken op in deze gastbijdrage.

Niet schrikken: ik ben geboren in 1998. Ook heb ik een bijzonder slecht geheugen, dus op vragen als “Waar was jij toen je hoorde van 9/11?” of “Weet je nog, toen Pim Fortuyn vermoord werd?” moet ik het antwoord helaas schuldig blijven. Ik heb deze gebeurtenissen weliswaar meegemaakt, maar herinneren is een heel ander verhaal. Nu valt er gelukkig prima te leven zonder deze bewuste ervaringen, ik ben er niet heel rouwig om dat ik me deze momenten niet kan herinneren.

Toch is er een ander stukje geschiedenis dat me eindeloos blijft fascineren en waarvan ik het eigenlijk wel jammer vind het niet zelf meegemaakt te hebben: de deling van Duitsland en de val van de Berlijnse Muur. Voor mij is het een bizarre gedachte: een muur die niet alleen diende als scheiding tussen twee stadsdelen, maar als grens tussen twee ideologieën en als een middel om mensen gevangen te houden in de communistische heilstaat DDR, compleet met wachttorens en speurhonden. Al zijn de restanten van de Muur nog in Berlijn te vinden, ik vind het moeilijk voor te stellen dat dit drie decennia geleden nog de realiteit was voor de inwoners van de stad.

Door mijn studie Duitslandstudies realiseerde ik me dat dit jaar het 30-jarig jubileum van de val van de Muur plaats zou vinden. Ik, als Duitslandexpert in spé, moest daar natuurlijk bij zijn. Gelukkig ken ik genoeg geschiedenis-enthousiastelingen en zodoende stapte ik samen met een vriendin op 8 november uit de trein in Berlijn.

Het viel meteen op dat de sfeer in de stad een stuk minder feestelijk was dan ik had verwacht. Het was duidelijk meer een 'herdenking' dan een 'viering'. Ook het weer droeg niet bij aan een feestelijke stemming: koud, grijs en regenachtig. Maar

als echte Hollanders lieten wij ons natuurlijk niet tegenhouden door een paar druppels. We hadden ons goed ingelezen over de verschillende evenementen en hadden een paar highlights uitgezocht.

Zaterdagavond vond de grootste viering plaats bij het Brandenburger Tor. Helaas voor ons wist iedereen dat en werden wij van het monument gescheiden door een enorme mensenmassa, waar zelfs met elleboog-duw-en-trekwerk niet doorheen te komen was. Uiteindelijk besloten we naar de andere kant van het Brandenburger Tor te lopen, in de hoop nog een glimp op te vangen van de optredens. Wederom waren we niet de enigen met dit idee: ook daar was het een drukte van jewelste en was er weinig te horen van de muziek en speeches. Ondanks behoorlijk wat FOMO (*Fear of missing out, red.*) was het een bijzondere ervaring: de verlichte Brandenburger Tor was een prachtig gezicht en met vuurwerk op de achtergrond had ik eindelijk het gevoel van een feest.

Toch was het meest sprekende deel van het jubileum voor mij niet de lichtshow, de DJ's of het vuurwerk, maar iets veel simpeler: een stukje film. Bij de East Side Gallery waren projectors neergezet die op de Muur beelden afspeelden van de periode rondom 9 november 1989: inwoners van de DDR die de straat op gaan, politicus Günter Schabowski die de nieuwe reisregeling bekendmaakt, het openen van de grensovergangen en de Oost-Berlijners die juichend West-Berlijn betreden. Hoewel ik deze beelden al ongeveer honderd keer eerder had gezien, raakten ze me deze keer extra. Ik besepte dat wat ik zag precies dertig jaar geleden op deze plek had plaatsgevonden en dat bezorgde me kippenvel (dat, en de koude wind en regen). Dat de Muur zelf het filmdoek was van zijn eigen ondergang vond ik een mooi, haast ironisch detail. Samen met een klein groepje anderen stonden we de beelden te bekijken: een groot contrast met het feest bij de Brandenburger Tor. In al zijn eenvoud was dit onderdeel van de herdenking voor mij het meest indrukwekkend.

De optimistische stemming was niet overal in de stad te vinden. 's Middags liepen we langs het Altes Museum, waar een groep mensen met vlaggen en spandoeken stond. Om hen heen stond een grote groep politieagenten. We vroegen omstanders wie deze mensen zijn: de *Reichsbürgerbewegung* (extreemrechtse groepering die de Duitse staat niet erkent, red). Een paar meter verderop stond een kleinere groep mensen met spandoeken waarop "FCK NZS" stond geschreven. "Nazis raus!" werd er geroepen. We bleven even staan om te zien wat er ging gebeuren, op veilige afstand. De sfeer was duidelijk gespannen en er kwam steeds meer politie bij, met grote helmen en wapenstokken. Wat verwachtten ze dat er ging gebeuren? Al gauw bleek dat de overdaad aan agenten niet nodig was: alles bleef rustig.

De demonstratie zette me aan het denken. De datum leek bewust gekozen om een tegengeluid te laten horen op deze feestdag. Het deed me denken aan een lezing waar ik een paar weken eerder was geweest. Daar zat een man in het publiek die zich enorm kwaad maakte over de "annexatie" van Oost-Duitsland door West-Duitsland na de val van de Muur en de manier waarop de Oost-Duitsers tegenwoordig nog steeds als "tweederangsburgers" zouden worden behandeld. Ik had de val van de Muur nog nooit op die manier bekeken. Het einde van de deling van Duitsland leek me ook het einde van de verdeeldheid van de Duitse bevolking. Maar dat blijkt, zelfs dertig jaar later, nog niet het geval te zijn.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/34397/een-dag-met-veel-gezichten>